

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XXXV. De Pactis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

quodam habitum, quos & divina lex & vetat occidere: prædæ tamen cedant, & in servitutum redigantur.

TITULUS XXXV.

De Pactis.

SUMMARIUM.

1. Pactum quid? Diviso in pacta nuda & non nuda.
2. Quid pacisci possint.
3. Ex pacto alteri facto an naturalis obligatio oritur.
4. Subter quibus rebus pacisci liceat.
5. Effectus pactorum.
6. An ex pactis nudis jure Canonico detur actio.

Quod plerumque dubius litis sit eventus, etiam in casu, quo quis bono jure nixus bonam causam fovet, & expensæ judicii graves sint, ut non immerito partes tæteant, frequens est, ut vel ante litis ingressum vel postea pactis transactionibus rem componant.

1. Pactum est duorum vel plurium in idem placitum consensus, l. 1. D. h. t. de quo plura apud interpp. h. t. & D. ac C. eod. ubi variaz ejus adferuntur divisiones. Inter quas frequentior est, quod alia sint nuda, consistunt in sola placiti fide sine causa, de quibus in l. turis gentium 7. §. sed cum D. eod. tit. Alia non nuda, quæ in proprii nominis contractum transeunt, ut emptio, venditio, locatio, conductio &c. a. l. 7. §. 1. vel saltem causam habent, si nomine careant, ejus ordinis sunt contractus in non inanti. d. l. 7. §. 2.
2. Inveniuntur pacta inter eos, quibus est sensus se obligandi: quo modo non inveniuntur ab impubere, mente capto, prodigo, quod sensu careant. Alteri ne quidem jure Canonico pacisci quem posse vult, ut patet ex iis, quæ dicta sunt D. h. t. nu. 15.
3. Verum quaestio est, An saltem naturalis obligatio oriatur ex pacto alteri facto? R. Id aliquos velle, ratione consensus, inter quos est Covarr. ad c. Quamvis p. 2. §. 4. nu. 2. hoc tit. in 6. Contrarium tamen ejus esse vult, scilicet, ne quidem naturalem omnium obligationem.

Quod vel ex eo constare potest, quod pactum requirat consensum duorum, d. l. 1. D. De pact. qui hic deest, cum tantum ponatur factum promittentis, non etiam acceptatio ejus, cui fit promissio: quæ non suppletur per tertium, cujus factum lex non habet ratum, §. alteri instit. De inutilib. stipul. Pro hac parte facit textus in l. Qui absentis 38. D. De acquir. poss. ubi scribens servo, ut in libertate moretur, non ante censetur dimittere servi possessionem, quam ipse ejus sit factus certior: & ita tenet Abbas in proemio Decretal. nu. 15.

Inveniuntur pacta super rebus licitis & honestis, etiam spiritualibus, gratuito tamen ad evitandam simoniam, c. 4. & 6. in fine h. tit. Turpe judicatur pactum de succedendo post mortem in alicujus Ecclesiam, c. 5. h. t. tum quia continet votum captandæ mortis, quod & jura civilia improbum dicunt: tum quia successiones in Ecclesia Dei prohibentur, can. Apostolica VIII. q. 1. Uti & turpe judicatur pactum, ut filia dote contenta non habeat regressum ad bona paterna; quod tamen juramento firmatum servari jubetur, c. 2. hoc tit. in 6.

Effectus pactorum est, quod etiam nuda sint servanda, cum grave sit fidem tollere, c. 1. & 3. h. t. Non datur tamen ex iis actio per jus civile, ne nimis constingatur oris libertas, cum sæpe indeliberate & leviter ejusmodi fiant promissiones, citra animum obligandi. Unde leges maluerunt hujusmodi pactorum implementum relinquere arbitrio paciscentium, quam vinculo juris alligando lites augere.

De jure vero Canonico fuit dubitatum, 6. An eo jure ex nudo pacto actio detur? R. Hoc plerisque velle, per d. c. 1. hoc tit. quoscitat & sequitur Covarr. d. §. 4. nu. 24. Wensleb. in Parat. D. h. t. n. 9. propterea quod hoc jure nequam judicetur æquum & rationabile, pacta conventa per improbationem adulterati. Probabilius tamen, eo non obstante, nec hoc jure actionem dari, cum id nullibi exprimitur, & ratio eadem obtineat hoc jure, quæ civili: nam & hoc huius frequentiam est exosa, & non minus plerique habentur dicta leviter, & indeliberate, citra animum obligandi. Alciat. 3. Parat. c. 1. Nihil obstat, quod d. c. 13. dicatur, pacta servanda esse: nam &

Prætor in edicto ait, *Pacta servabo*, quem tamen constat ex iis actionem non dare, sed ea servare, datis exceptionibus, propter naturalem, quæ subest, obligationem. Quod & idem hic dicendum, cum *c. 3. h. t.* dicitur, studiosè agendum esse, ut pacta custodiantur. Idem tenet Cujac. *ad c. 2. vers. Notandum inf. De sponsalib.* dicens eos lavare Peliam, qui contra volunt. De moribus tamen pactis nudis sua est vis, ad instar stipulationis, atque inter mercatores pactum nudum omnino obligat, inter quos bona fides locum sibi præcipuè vindicat. Tiraq. *De pœnis cens. 51. n. 14.* Cœtera huc pertinentia repetantur ex *D. h. t.* ubi larè de hac pactorum materia.

TITULUS XXXVI.

De Transactionibus.

SUMMARIUM.

1. *Transactio quid?*
2. *Quis super quibus rebus transigat, & qualiter.*
3. *Cur super dubiis tantum transigatur.*
4. *Effectus transactionis.*

Transactionis nomine larè accepto venit cuiusque rei compositio: hic autem strictius sumitur, ut sit rei dubia & litis incerta: non gratuita decisio. In quo distinguitur à pacto, quod non est super re dubia, & plerumque gratuitum.

2 Transigit quisquis super re ad se pertinente, honesta tamen & dubia, ratione litis, vel motæ, vel movendæ. *l. 2. Cod. h. t.* temporali, non etiam spiritali, propter limoniacam pravitatem, quæ subest, cum transactio non fiat gratis, sed aliquo dato, recento, vel r. misso: ut beneficia hac via retineri nequeant, ne quidem medio juramento. *c. Constitutus 4. c. Ex literis c. 7. h. t.* Ex quo capite & prohibitum litis expensas pro beneficio factas offere, in finem, ut adversarius lite cedat. *c. 4. sup. De pactis. qua de re inf. tit. De simonia. Amicabilis tamen compositio admittitur, d. c. 4. c. Prætor 9. h. t.* Non habet etiam locum in causa matrimoniali, *c. fin. eod.* quæ definienda secundum Canonicas sanctiones, ne contra

eas contingat legitime contracta dissolvi, aut illegit. me in ea sustineri. Super aliis rebus & juribus etiam Ecclesiæ, quin rata sit transactio, non est dubium, *c. 1. c. passim h. t.* modo ad sensus superioris, ubi ille necessarius, fuerit adhibitus, *c. 2. eod.* Alias non obligaret successorem, *Veniens 8. h. t.*

Ideo verò res dubiæ requiruntur, quia transactione aliquid deciditur; ut oporteat aliquid subire decisioni aptum, cuiusmodi est dubium, Quo modo non obtinebit in iis, quæ per sententiam sunt decisa: nisi appellatum fuerit, *d. l. 7. D. hoc tit.* aut iudicatum negetur, aut ignoretur. Non etiam habet locum in re decisa iuramento, à quo non receditur: ut res sit certa, atque ita non ponat materiam transactionis.

Effectus eius est, quòd habeat vim rejudicatae, non tamen nisi inter partes. Actio autem ex ea non datur, quod nuda conventionis terminos non egrediatur: quæ de re, uri & aliis, quæ huc referri possent, latius dictum *D. h. t.*

TITULUS XXXVII.

De Postulando.

SUMMARIUM.

1. *Advocatorum munus publicum & honorificum.*
2. *Qui contra quos postulare prohibeantur.*
3. *Clericis in sacris constitutis causas agere quatenus permittitur.*
4. *Item Religiosis.*
5. *Quotam litis pacifici cur non liceat.*

Si ad compositionem partes induci nequeant, ad iudicem iur: ubi etiam per alios causa agitur, uti Advocatos, qui causis agendis quoque studio operantur, *l. 1. §. advocatos D. De extraord. cognis. & Procuratores.* Illorum dignior est conditio, cum quæ juris sunt suggerant, & dicantur postulare, quod est suum vel amici fiducium in iure apud iudicem exponere, vel alterius desiderio contradicere. Munus hoc publicum est, ad quod non admittitur nisi habilis. Reicitur mulier, quia munus est virile: *infamis, l. 1. §. ait Prætor D. eod.*